ÇOCUK MERKEZLİ ÖĞRENME ORTAMLARI:

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR İÇİN BİR OKUL TASARLA

Editör:

Yaşare AKTAŞ ARNAS

3. Baskı

Editör: Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS

ÇOCUK MERKEZLİ ÖĞRENME ORTAMLARI: OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR İÇİN BİR OKUL TASARLA

ISBN 978-605-241-608-2 DOI 10.14527/9786052416082

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere http://pegem.net adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Nisan 2019, Ankara 3. Baskı: Ağustos 2021, Ankara

Yayın-Proje: Özge Yüksek Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti. İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71

> Yayıncı Sertifika No: 36306 Matbaa Sertifika No: 47479

İletisim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51 Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08 Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60 İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net WhatsApp Hatti: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Çocuklar okula nasıl daha istekli giderler? Okulda nasıl daha mutlu olurlar? Bir okul öncesi eğitimcisi olarak yıllardır bu sorulara yanıt ararken buldum kendimi. Kendi ülkemde ve gittiğim her ülkede ziyaret ettiğim okullar benim bu soruların yanıtlarına olan merakımı daha da artırdı. Çocukların farklı ihtiyaçlarını karşılamak ve öğrenmelerini desteklemek için oluşturulan, içerisinde pek çok materyali barındıran okullarda çocukları daha mutlu olmaktan alıkoyan şey neydi?

Çocuklara sağlamaya çalıştığımız etkili bir eğitim öğretim sürecinden bahsedebilmemiz için her şeyden önce onlara sunduğumuz eğitim ortamlarının kalitesini irdelememiz gerekir. Doğumdan ilkokula kadar olan süreyi kapsayan okul öncesi dönemde çocukların eğitsel ihtiyaçları, içinde bulundukları gelişim dönemlerine göre birbirinden oldukça farklılık gösterir. Öyle ki sıfır bir yaş grubundaki bebeklere sunulacak eğitim ortamı ile bir-üç yaş ve beş-altı yaş çocuklara sunulacak eğitim ortamı birbirinden oldukça farklı tasarlanmalıdır.

Çocukların gelişimsel özelliklerini ve ihtiyaçlarını göz önüne alarak, çevrelerini keşfederken öğrenmelerini sağlayacak şekilde tasarlanmış ve düzenlenmiş ortamlar, çocukların özgürce etkileşim kurmalarına, yeni fikirler üretmelerine ve öğrenmeye karşı daha istekli olmalarına yardımcı olur. Aynı zamanda bu ortamlar, çocukların öğretmenleriyle ve akranlarıyla olan ilişkilerini de olumlu yönde etkiler. Pekâlâ, küçük çocuklar için tasarlanan hangi ortamlar onların her yönden gelişimine hizmet ederken aynı zamanda eğlenerek öğrenmelerine olanak sağlar?

Çocuklar için daha etkili bir öğrenme ortamı yaratılması üzerinde çalışırken, benimsenen eğitim felsefesini yansıtan uygulamalara önem verilmelidir. Günümüzde çocuğu merkeze alan yaklaşımların etkisiyle eğitim programları, etkinlikler, uygulamalar, eğitim öğretim stratejileri hızlı bir değişim göstermiştir. Türkiye'de 2006 ve 2013 Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programlarında eğitsel açıdan pek çok değişimler yapılmıştır. Ancak bu değişimler olurken eğitim öğretimin gerçekleştiği temel mekanlar olan okulların bu değişimlere ne kadar uyum sağlayabildiği tartışılmaya devam etmektedir. Okul ziyaretleri sırasında yaptığım gözlemler, ne yazık ki bu değişimlerin öğrenme ortamlarına yeterince yansımadığını göstermektedir. Yapılan değişikliklerin pek çoğu da şekilsel değişikliklerden öteye geçememiştir. Sınıflarda yapılan birkaç fiziksel değişim dışında hala "öğretmen merkezli" eğitimin devam ettiğini ve çocuklara sunulan öğrenme ortamlarının "çocuk

merkezli" olmaktan çok uzak olduğunu söyleyebiliriz. Prof. Dr. Nurdan Kalaycı'nın da dediği gibi "eğer sistemler değişiyor ama mekanlar bu değişime ayak uyduramıyorsa aslında hiçbir şey değişmiyor demektir".

Bir öğrenme tasarımcısı olarak biz öğretmenler, çocuklara özgürce oynayabilecekleri, oynarken keşfedebilecekleri sınıfları ve oyun alanlarını nasıl tasarlayabiliriz? Yıllardır lisans ve lisansüstü düzeyde okuttuğum "Okul öncesi eğitim ortamlarının tasarlanması" dersi, öğretmen ve öğretmen adayları ile birlikte bu sorunun yanıtını keşfetmemiz için bizlere bir ortam sağladı. Tam da bu noktada, bu kitabın yazılma serüveni başlamış oldu. Bu dersteki tartışmalarımızı yazılı bir dokümana dönüştürerek çocuklarla çalışan yöneticiler, öğretmenler ve çocuklar için mekanlar tasarlayan mimarlara kaynak kitap oluşturmayı amaç edindik. Bu amaçla kendi okul ortamlarının tasarlayıcıları olan yöneticilerin ve öğretmenlerin bu kitaptan etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için kitapta açık hava oyun alanlarından başlayarak bir okul binasının ve yaş gruplarına göre sınıfların nasıl tasarlanması ve düzenlenmesi gerektiği; özel gereksinimli çocuklar için okul ve sınıfın düzenlenmesi; farklı okul öncesi eğitim yaklaşımlarında eğitim ortamlarının nasıl tasarlandığı ve okul öncesi eğitim kurumlarının tasarımına ilişkin ilgili yönetmelikler olmak üzere birçok başlığa yer verildi.

Ancak kitabın oluşturulma süreci hem uzun soluklu hem de çok sancılı bir süreçti. Her bir satır, her bir cümle defalarca tartışıldı ve yazıldı. Hatta kelimelerin, cümlelerin yetersiz kaldığı noktalarda okurlara ışık tutmak ve yol göstermek amacıyla pek çok fotoğraf eklenerek kitap zenginleştirildi. Çünkü hepimiz nitelikli öğrenme ortamlarının geleceğin yaratıcı ve eleştirel düşünen, iletişim ve problem çözme becerileri yüksek, aynı zamanda girişimci bireylerini yetiştirmek adına önemi olduğunun farkındaydık. Bu anlamda, bu kitabın yazımında beni yalnız bırakmayan, özveriyle ve sabırla çalışarak kitaba katkı sağlayan aynı zamanda meslektaşlarım olan doktora öğrencilerime, çocuklar adına sonsuz teşekkür ediyorum.

Biliyoruz ki bu kitap bir öncü ve yol gösterici olarak kaleme alındı. Zamanla bu konuda daha pek çok kitap yazılacak ve pek çok söz söylenecektir. Umuyoruz ki bu kitap, okurları olan okul yöneticileri ve öğretmenlerde bir anlayış değişimi yaratarak ve onlara yeni bir bakış açısı kazandırabilir.

Son söz olarak,

Her şey çocuklar daha mutlu olsun diye...

Prof. Dr. Yaşare Aktaş Arnas Adana, 2019 ORCID No:0000-0002-0738-9325

"Kitabın yazımında katkıda bulunan arkadaşlarımın şahsında, okul ortamlarının tasarlayıcıları olan yöneticiler, öğretmenler ve geleceğimizin mimarları olan çocuklarımıza..."

Bölümler ve Yazarları

Editör: Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS

1. Bölüm: Okul Öncesi Çocuklarda Gelişim, Öğrenme ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenme Ortamları

Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS, Hasan Kalyoncu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0738-9325

Arş. Gör. Dr. Seval ÖRDEK İNCEOĞLU, Harran Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1516-713X

2. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Kalitesini ve Çocukların Sağlığını Etkileyen Çevresel Etkenler

Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS, Hasan Kalyoncu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0738-9325

3. Bölüm: Açık Hava Oyun/Öğrenme Alanlarının Tasarımı ve Düzenlenmesi

Dr. Öğr. Üyesi İmray NUR, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1905-1655

4. Bölüm: Okul Bahçelerindeki Ekolojik Alanlarda Bitkilendirme Esasları

Arş. Gör. Dr. Müge ÜNAL ÇİLEK, Çukurova Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1147-9729

5. Bölüm: Oyun Alanlarının Düzenlenmesine İlişkin Türkiye ve Farklı Ülkelerdeki Standartlar

 $Dr.\ \dot{I}rem\ G\ddot{U}RGAH\ O\check{G}UL$, Çukurova Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0419-4776

6. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Bulunması Gereken İç Mekanların Tasarımı

Arş. Gör. Dr. Melek Merve YILMAZ GENÇ, Çukurova Üniversitesi ORCID No: 0000-0002-4553-7448

7. Bölüm: Sıfır-Üç Yaş Grubu Çocuklar İçin Sınıf Tasarımı ve Düzenlenmesi

Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS, Hasan Kalyoncu Üniversitesi ORCID No: 0000-0002-0738-9325

8. Bölüm: Üç-Altı Yaş Grubu Çocuklar İçin Sınıf Tasarımı ve Düzenlenmesi

Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS, Hasan Kalyoncu Üniversitesi ORCID No: 0000-0002-0738-9325

9. Bölüm: Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Fiziksel Ortamın Tasarımı ve Düzenlenmesi

Öğr. Gör. Dr. Burcu Sultan ABBAK KAÇAR, Çukurova Üniversitesi ORCID No: 0000-0003-4963-3143

10. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Güvenlik ve Sağlık

Arş. Gör. Dr. Rabia ÖZEN UYAR, Çukurova Üniversitesi ORCID No: 0000-0003-1840-7952

11. Bölüm: Farklı Yaklaşımlara Göre Okul Öncesi Eğitim Ortamları

Arş. Gör. Murat TUNCER, Fırat Üniversitesi ORCID No: 0000-0002-9112-3131

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	iii
Bölümler ve Yazarları	vii
1. BÖLÜM	
OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA GELİŞİM, ÖĞRENME VE O ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ÖĞRENME ORTAMLA	KUL ARI
Giriş	1
Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Genel Gelişimsel Özellikleri	2
Sıfır-üç yaş dönemindeki çocukların gelişim özellikleri	2
Üç-altı yaş dönemindeki çocukların gelişim özellikleri	8
Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklara Temel Alışkanlıkların Kazandırılma	ası 14
Beslenme	15
Tuvalet alışkanlığı	16
Temizlik ve banyo alışkanlığı	18
Uyku alışkanlığı	19
Öğrenme Kuramları ve Okul Öncesi Eğitime Yansımaları	
Okul Öncesinde Öğrenme Ortamları	25
Öğrenme Ortamlarının Çocukların Gelişimleri Üzerine Etkisi	27
Bilişsel gelişim üzerine etkileri	27
Sosyal ve duygusal gelişim üzerine etkileri	28
Fiziksel ve motor gelişim üzerine etkileri	30
Okul Öncesi Çocukların Öğrenmesinde Oyunun Önemi	31
Öğrenmede Öğretmenin Rolü	32
Kaynakça	34

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA EĞİTİM KALİTESİNİ VE ÇOCUKLARIN SAĞLIĞINI ETKİLEYEN ÇEVRESEL ETKENLER

Giriş	39
Çocuk Başına Düşen Alan	40
Çocuk Sayısı	41
Işık	44
Renk	48
Akustik ve Gürültü	49
Sınıf İç Hava Kalitesi	53
Havalandırma	56
Termal Konfor	58
Termal konforu etkileyen çevresel faktörler	59
Hava sıcaklığı	
Nem	60
Radyan 1s1	60
Hava akımı hızı	61
Termal konforu etkileyen kişisel faktörler	61
Giyim	61
Metabolik sıcaklık	62
Suyun Kalitesi	64
İçme sularındaki kirleticiler	66
Kimyasal kirleticiler	66
Organik bileşikler (PCB'ler-poliklorobifenil/poliklorlanmış bifeniller)	70
Mikrobik kirlenme	71
Biyolojik Alerjenler	73
Ev tozu akarları	74
Evcil hayvanlar (kedi ve köpek kepekleri)	75
Hamam böceği ve kemirgenler	76
Küfler ve mantarlar	78
Polenler	79
Kaynakça	81

AÇIK HAVA OYUN/ÖĞRENME ALANLARININ TASARIMI VE DÜZENLENMESİ

Giriş	93
Okul Bahçelerinin Açık Hava Oyun/ Öğrenme Alanlarına Dönüştürülm	esi 95
Açık Hava Oyun/Öğrenme Alanlarının Gelişim ve Öğrenmedeki Rolü	98
Açık hava oyun/öğrenme alanları ve fiziksel gelişim	99
Açık hava oyun/öğrenme alanları ve sosyal-duygusal gelişim	101
Açık hava oyun/öğrenme alanları ve bilişsel gelişim	103
Açık Hava Oyun/Öğrenme Alanları Düzenleme İlkeleri	105
Çocukların duyularını ve estetik algılarını etkileme	106
Katılım ve sahiplenme	107
Sorgulama ve oyun temelli öğrenmeyi destekleme	109
Pratik, anlamlı ve yaratıcı olma	110
Risk almak için fırsatlar sunma	110
Aile ve toplum katılımı	112
Güvenlik	114
Depo ve çocukların ihtiyaçlarını karşılayacağı alanlar	115
Açık Hava Oyun/Öğrenme Alanlarının Bileşenleri ve Temel Alanlar	115
Açık hava oyun/öğrenme alanlarının bileşenleri	
Sabit bileşenler	
Taşınabilir bileşenler	123
Temel alanlar	125
Bireysel alanlar	126
Hareketli alanlar	128
Deneysel alanlar	130
Ekolojik alanlar	133
Toplanma alanları	136
Açık Hava Oyun/Öğrenme Alanlarının Düzenlenmesinde	
Öğretmenin Rolü ve Öneriler	137
Kaynakca	140

OKUL BAHÇELERİNDEKİ EKOLOJİK ALANLARDA BİTKİLENDİRME ESASLARI

Giriş	. 147
Tematik Bahçeler	. 148
Sebze ve meyve bahçeleri	. 149
Sebze bahçeleri	. 149
Meyve bahçeleri	. 151
Sebze ve meyve bahçelerinin çocukların eğitimine sunacağı katkılar	. 153
Çocukların okul bahçelerinde sebze ve meyve yetiştirebileceği ortamlar.	. 154
Pencere önü bahçeleri (Windowsil gardens)	. 154
Dikey bahçeler (Vertical gardens)	. 156
Yükseltilmiş bitki yatak ve parterleri (Raised beds and containers)	. 157
Seralar (Cold frames, tunnels and greenhouses)	. 159
Büyük ölçekli bahçeler (Large scale gardens)	. 160
Duyu bahçeleri	. 163
Bitkisel Tasarımda Dikkat Edilmesi Gerekenler	. 172
Tasarımda dikkat edilmesi gerekenler	. 172
Çekici bitkiler	. 173
Doğal (Yerel) bitkiler	. 173
Yaprak döken bitkiler	. 173
Her dem yeşil bitkiler	. 173
Çalılar ve yer örtücü bitkiler	. 174
Alerjen bitkiler	. 174
Zehirli bitkiler	. 176
Kaynakça	.179

OYUN ALANLARININ DÜZENLENMESİNE İLİŞKİN TÜRKİYE VE FARKLI ÜLKELERDEKİ STANDARTLAR

Giriş	183
Oyun Alanlarının Planlanması Neden Önemlidir?	184
Oyun Alanlarının Planlanmasında Kullanılan Standartlar	185
Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programında Açık	
Havada Öğrenme	
Türkiye'de Oyun Alanlarına İlişkin Yasal Düzenlemeler	188
T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği	188
T.C. Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik	190
T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartları	191
Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Standartlar	194
Yönergesi	196
Farklı Ülkelerde Oyun Alanlarına İlişkin Standartlar	
Oyun alanlarına ilişkin Avrupa Birliği standartları	
Oyun alanlarına ilişkin İngiltere standartları	
Genel güvenlik şartları	
Halatlar ve zincirler	
Salıncaklar	201
Kaydıraklar	201
Dönen araçlar	
Kurulum, muayene, bakım ve kullanım	201
Oyun alanlarına ilişkin Amerika standartları	202
Oyun alanı düzeni	202
Yüzey kaplaması	204
Donanım seçme	204
Oyun alanlarına ilişkin Güney Avustralya hükümeti standartları	208
Yol döşemesi	209
Veranda	210
Askılar	210
Gölge yapıları	210
Su	210
Çit malzemesi	211

Oyun alanlarına ilişkin Kanada (Newfoundland ve	
Labrador eyaleti) standartları	
Alan	
Yüzey	214
Etkinlik alanları	215
Arazi	215
Yollar	215
Bahçe	216
Hava koşulları	216
Kaynakça	217
6. BÖLÜM OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA BULUNMASI GEREKEN İÇ MEKANLARIN TASARIMI	
Giriş	219
Bina Çevresinin Tasarımı	220
Park alanı	220
Servis alanı	221
Güvenlik	222
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Bulunması Gereken İç Mekânların	
Tasarımı	
Giriş ve danışma	
Vestiyer	
Koridorlar (Genel sirkülasyon alanları)	
Yemek odası	
Mutfak	
Lavabo-tuvaletler ve duş	
Çocuk tuvaletleri	
Görevli personel tuvalet ve duşları	
Ziyaretçi tuvaletleri	
Çamaşırhane	234
Depolar	235
Sınıf depoları	235
Genel depolar	238
Mutfak deposu	240
Mekanik oda	241

Yardımcı personel odası	242
Revir	
Ebeveyn bekleme alanı	
Toplantı salonu	
İdari ofisler	
Eğitim hazırlık odası	
Gözlem alanı	
Dinlenme ve uyku odası	248
Atölyeler	
Oyun odası	
Sınıflar	253
Kaynakça	255
7. BÖLÜM	
SIFIR-ÜÇ YAŞ GRUBU ÇOCUKLAR İÇİN SINIF TASARIMI V	VE
DÜZENLENMESİ	
Giriş	259
Sıfır-Üç Yaş Grubu Çocuklar İçin Sınıf Tasarımı	261
Sınıfta Bulunması Gereken Temel Alanlar	262
Giriş (Karşılama alanı)	263
Uyku alanı	264
Besleme alanı	266
Bez değiştirme alanı ve tuvaletler	
Bez değiştirme alanı	269
Tuvalet alanı	270
El Yıkama alanı	272
Depolama alanı	274
Sınıfta Bulunması Gereken Öğrenme Merkezleri ve Aktif Oyun Alanı	
Kitap merkezi	277
Manipulatif oyun merkezi	278
Dramatik oyun merkezi	280
Blok merkezi	281
Fen ve duyu merkezi	283
Müzik merkezi	285
Sanat merkezi	286
Aktif oyun alanı	288

Bireysel alanlar	292
Ahşap oyun evi	293
Tanımlanmış özel alanlar	294
Yükseltici platformlar ve basamaklar	295
Diğer ekipmanlar	296
Kaynakça	297
8. BÖLÜM	
ÜÇ-ALTI YAŞ GRUBU ÇOCUKLAR İÇİN SINIF TASARIMI VE	2
DÜZENLENMESİ	_
Giriş	301
Üç-Altı Yaş Grubu Çocuklar İçin Sınıf Tasarımı	302
Öğrenme Merkezlerinin Düzenlenmesi	304
Öğrenme merkezlerinin dayandığı kuramsal temeller	305
Öğrenme merkezleri düzenlenirken dikkat edilmesi gereken kriterler	
Öğrenme merkezlerinde öğretmenin rolü	314
Öğrenme Merkezleri	
Dramatik oyun merkezi	318
Kitap merkezi (okuma, dinleme ve yazma alanları)	321
Blok merkezi	325
Sanat merkezi	329
Müzik merkezi	
Fen merkezi	333

Özel Alanlar

2.92

ÖZEL GEREKSINİMLİ ÇOCUKLAR İÇİN FİZİKSEL ORTAMIN TASARIMI VE DÜZENLENMESİ

Giriş	357
Okul Binası	358
Evrensel tasarımlar kullanılması	358
Hareket mesafeleri	359
Ebeveyn katılımı için mekan sağlamak	360
Lavabo, yemekhane, revir	
Bina güvenliği	361
Açık Hava Oyun Alanları/Bahçeler	362
Sınıfın Fiziksel Özellikleri	363
Sınıf akustiği	364
Kapalı alanların hava kalitesi	365
Işıklandırma	366
Yetersizlik Türüne Göre Sınıf Düzenlemesi	366
Bedensel yetersizliği olan çocuklar için sınıf düzenlemesi	367
Görme yetersizliği olan çocuklar için sınıf düzenlemesi	372
İşitme yetersizliği/dil ve konuşma bozukluğu olan bireyler için sınıf düzenlemesi	376
Otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan çocuklar için sınıf düzenlemesi	377
Zihinsel yetersizliği olan çocuklar için sınıf düzenlemesi	
Duygu ve davranış bozukluğu olan çocuklar için sınıf düzenlemesi	382
Süreğen hastalığı/kronik hastalığı olan çocuklar için sınıf düzenlemesi .	385
Kaynakça	388
10. BÖLÜM	
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA GÜVENLİK VE SAĞL	IK
Giriş.	393
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Güvenlik	394
Fiziksel güvenlik	395
Bina özellikleri	395
Oyuncaklar	402
Sanat materyalleri	403
Mutfak	405
Acik hava ovun alani/hahce	406

Tuvalet ve lavabolar	412
Psiko-sosyal güvenlik	412
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sağlık	413
Beslenme	413
Bina temizliği	415
Kişisel hijyen	416
Acil Durumlarda Güvenlik ve Sağlık	417
Yangın	418
Zehirlenme	419
Güvenlik ve Sağlık Kurallarına İlişkin Değerlendirme Araçları	420
Kaynakça	426
11. BÖLÜM	
FARKLI YAKLAŞIMLARA GÖRE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM O	ртамі арі
Giriş.	
Waldorf Yaklaşımı'na Göre Okul Öncesi Eğitim Ortamı	
Waldorf Yaklaşımı	
Waldorf Yaklaşımı'nda okul öncesi eğitim ortamı	
Reggio Emilia Yaklaşımı'na Göre Okul Öncesi Eğitim Ortamı	
Reggio Emilia Yaklaşımı	
Reggio Emilia Yaklaşımı'nda okul öncesi eğitim ortamı	
Montessori Yaklaşımı'na Göre Okul Öncesi Eğitim Ortamı	
Montessori Yaklaşımı	
Montessori Yaklaşımı'nda okul öncesi eğitim ortamı	
High Scope Yaklaşımı'na Göre Okul Öncesi Eğitim Ortamı	
High Scope Yaklaşımı	
High Scope Yaklaşımı'nda okul öncesi eğitim ortamı	
Bank Street Yaklaşımı'na Göre Okul Öncesi Eğitim Ortamı	
Bank Street Yaklaşımı	
Bank Street Yaklaşımı'nda okul öncesi eğitim ortamı	
Kaynakça	458
Vornalas Haldunda	160
Yazarlar Hakkında	403

1. BÖLÜM OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA GELİŞİM, ÖĞRENME VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ÖĞRENME ORTAMLARI

Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS Hasan Kalyoncu Üniversitesi Arş. Gör. Dr. Seval ÖRDEK İNCEOĞLU Cukurova Üniversitesi

Giriş

ünya üzerinde pek çok çocuk ya hiç eğitim alamamakta ya da kalitesiz ortamlarda eğitim alarak, kaliteli eğitim ortamlarından faydalanan yaşıtlarına oranla oldukça dezavantajlı duruma düşmektedir. Bahsi geçen eşitsizliklerin oluştuktan sonra giderilmesi oldukça güç ve maliyetlidir. Buna yönelik alınabilecek en etkili ve düşük maliyetli önlemler için en doğru dönem yaşamın ilk yıllarıdır (Walker, Wachs, Grantham-McGregor, Black, Nelson, Huffman, Baker-Henningham, Chang, Hamadani, Lozoff, Gardner, Powell, Rahman ve Richter, 2011). Geçmişten günümüze değişen eğitim yaklaşımları, öğretmen merkezli eğitimden çocuğu merkeze alan yaklaşımlara doğru değişim göstermiş olup bu kapsamda ülkelerin uyguladıkları eğitim programları, hızlı bir değişime uğramıştır. Ancak ne yazık ki pek çok ülkede bu değişimlere uygun nitelikli eğitim ortamları tasarlanamamıştır. Her ne kadar eğitim programları değişse de eğer çocuklara sunduğumuz eğitim ortamları değişmiyorsa eğitimin özünde istenilen, arzu edilen değişim gerçekleşmemektedir. Bu nedenle nitelikli bir eğitimden bahsedebilmek için çocuklara sunduğumuz eğitim ortamlarının kalitesi, göz ardı edilmemesi gereken temel değişkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim ortamı denilince pek çok kişinin aklına yalnızca sınıf ya da derslikler gelmektedir. Oysaki eğitim ortamı, çocuğa yönelik öğrenme-öğretme süreçlerinin gerçekleştiği ve kişilerarası etkileşimleri kapsayan bütün ortamları ifade etmektedir (Kıldan, 2007). Bu açıdan çocuklara sunulan eğitim ortamları, benimsenen eğitim felsefesi ile bağlantılı olarak tasarlanmalıdır (Balcı, 2002). Tüm bunları yaparken çocukların gelişim özellikleri, temel gereksinimleri, oyun ve mekan ihtiyaçları göz ardı edilmemelidir. Kitabın bu bölümünde öncelikle bu temel kavramlar üzerinde durulacaktır.

1.1. Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Genel Gelişimsel Özellikleri

Küçük çocuklar diğer insanlarla etkileşime girerek, nesnelere dokunarak ve inceleyerek yaşadıkları dünyaya ilişkin pek çok şeyi öğrenirler. Bu açıdan öğretmenlerin birincil görevi onların keşfetme, oynama ve öğrenme merakını destekleyen nitelikli eğitim ortamları yaratmaktır. Yani onlara başkalarıyla ve farklı materyallerle etkileşime girebilecekleri ortamlar sağlanmalıdır. Bu anlamda öğretmenlerin çocukların eğitim ve öğretimlerini doğru planlayabilmeleri, uygulayabilmeleri ve değerlendirmeleri için çocukların gelişim özellikleri hakkında temel bilgilere sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin görevi her bir çocuğun gelişimini ve becerilerini fark etmek ve onların gelişim ve becerilerine uygun bir şekilde sonraki adımı planlamaktır (Brewer, 2004). Çocukların bireysel farklılıkları olmakla birlikte her çocuk benzer gelişim aşamalarından geçmektedir. Aşağıda gelişim dönemleri temel alınarak çocukların gelişim özellikleri açıklanmıştır.

1.1.1. Sıfır-üç yaş dönemindeki çocukların gelişim özellikleri

Fiziksel ve Motor Gelişim

Yeni doğanlarda en çok göze çarpan özellik reflekslerdir. Bebeklerin emme, yönelme, göz kırpma, ağlama, öksürme, kavrama gibi refleksleri vardır ve bu refleksler yaşamsal öneme sahiptir (Steinberg, Vandell ve Bornstein, 2011). Bunlardan bazıları daha sonra gelişecek olan

